

spoluvlastníkům. Vytvořil se i retrakt zástavního věřitele, který mohl vstoupiti v trh, byla-li nemovitost jemu zastavená prodána.

4. Retraktní právo mohlo vzniknouti také smluvně tak, že při převodu vlastnictví převodci nebo třetí osobě byl vyhrazen retrakt, později zvaný *retractus conventionalis*. I zde vznikalo pro oprávněného věcné právo.

Recepce římského práva pro právo retraktní nebyla přízniva. Důsledkem toho zůstal v novějších kodifikacích leckde jen retrakt dědický. Také na retrakt vzniklý smluvně hledělo se jako na právo předkupní a zdůrazňovala se tudíž jeho povaha obligační. Zápisem do pozemkových knih mohla však právu předkupnímu býti vtisknuta povaha práva věcného.

B. Movitosti.

§ 20. Držba movitostí.

Také při movitostech držba byla vnější formou, kterou se věcné právo na venek jevilo. Při věcech movitých byla držba spojena se skutečným ovládnutím věcí. Starší právo tu zdůrazňovalo, že movité věci nelze užívat, není-li věc movitá přímo ovládána. Proto vznik držby na nemovitostech se spojuje s tělesným uchopením nebo s tělesným odevzdáním věci. Z toho plyne, že při movitostech není možno, aby k movitosti vzniklo několikero držeb jako na nemovitostech. Z téhož důvodu při movitostech nemohla vzniknouti také držba ideální nebo držba práva. Kdo při věci movité držbu ztratil nebo kdo držby ještě nenabyl, nemohl uplatniti působení držby pro sebe. Také tak zv. pravá držba (*rechte gewere*) při movitosti nebyla.

Novější právní vývoj neodstranil, jak uvedeno, rozdíl mezi věcmi movitými a nemovitými, možno říci, že v některých směrech rozdíl se ještě vystupňoval zdokonalením pozemkových knih. V některých právech v nové době vývoj pokračoval ještě dále a uznal i možnost několikere držby i při věcech movitých (občanský německý zákoník).

Při movitých věcech byla upravena ochrana držby jinak než na nemovitostech. Při movitostech bylo velmi přesně rozeznáváno: 1. odevzdal-li kdo movitou věc do držby druhé osoby dobrovolně či 2. pozbyl-li držby proti své vůli.

1. Kdo dobrovolně odevzdal osobě druhé movitou věc, po-

zbýval tím také její držba, protože držba její jevila se ve faktickém ovládnání věci. Nepozbýval tím ovšem ještě svého práva k věci. Svěřil-li vlastník druhému věc movitou a byla-li smluvena doba, do níž měla býti věc vrácena, pak mohl vlastník žádati o vrácení věci jen toho, komu ji svěřil. Byla-li svěřená věc dále půjčena nebo ukradena, mohl vlastník žádati o vrácení věci jen toho, komu věc svěřil, nikoliv toho, kdo věc ukradl anebo komu byla dále půjčena. Tu jest zásadní rozdíl od nemoovitostí, při nichž vlastník podržel vlastnickou držbu a mohl ji uplatňovati proti všem třetím osobám. Zásada tato jest uplatněna zvláště v právu německém a vyjádřena ve dvou právních pravidlech: »Hand muss Hand wahren« a »wo du deinen Glauben gelassen hast, musst du ihn suchen«.

2. Druhým případem bylo, pozbyl-li kdo držby movité věci proti své vůli. I v těchto případech ztrácel vlastník držbu. Nejčastějším případem ztráty držby věci movité proti vůli dosavadního držitele jest loupež a krádež. Krádeži a loupeži jest brzy postaven na roveň případ ztráty movité věci. V těchto případech se vytvořily zvláštní způsoby, jimiž bylo vymáháno vrácení movité věci. Byl-li zloděj dopaden při krádeži, mohlo se vůči němu použítí svépomoci a věc mu mohla býti odňata. Nebyl-li dopaden při krádeži a byl-li okradenému znám, pak mohla vůči němu býti vznesena žaloba, mající povahu trestněprávní. Nebyl-li pachatel znám pak mohl poškozený prohledávati za určitých formálností domy ve vesnicích a snažiti se věc nalézti (Haussuchung). Nalezl-li věc ukradenou, pak se jí uchopil a žádal, aby bylo zavedeno řízení před soudem, jež se v německém právu zvalo Klage mit Anefang. Držitel věci, u něhož byla věc nalezena, mohl prohlásiti, že věc obdržel od osoby třetí a označil ji. Takto označená osoba mohla se odvolati na svého předchůdce. S počátku se to mohlo opakovati neobmezeně, později jen do třetího předcházejícího držitele (intertiatio). Řízení toto bylo známo i právu českému a polskému, v nichž nazývá se svodem.

Z těchto zásad brzy byly připuštěny výjimky. Kdo koupil movitou věc na veřejném tržišti, musel ji vydati tomu, kdo tvrdil, že jí pozbyl krádeží jen, byla-li mu nahrazena částka, kterou dal za věc na tržišti. Stejně tak žid, šlo-li o věc kradenou, mohl ji vydati jen, byla-li mu zaplacená cena věci. Také v hansovních městech, uplynula-li lhůta roku a dne, při movi-

tostech, jež byly přivezeny přes moře a bylo o nich tvrzeno, že byly ukradeny, nemohla býti uplatněna žaloba na jich vydání.

Po recepci římského práva uplatnily se zásady římsko-právní. V ochraně držby přestalo býti rozeznáváno mezi věcmi movitými a nemovitými, ale přece právě tak, jako při věcech nemovitých uplatnily se i v držbě movitých věcí některé zásady domácího vývoje. Charakter žaloby pro ochranu držby se změnil z prostředku čistě possessorního v petitorní. Římské právo působilo ovšem také svou zásadou »ubi rem meam invenio, ibi vindico«. V různých právech a v některých novějších kodifikacích zůstalo však ještě rozeznávání mezi případem dobrovolného a nedobrovolného pozbytí držby. V prvním případě byla ještě v novodobých právních kodifikacích zachována zásada německoprávní *Hand muss Hand wahren* (Code civil, občanský zákoník rakouský). V druhém případě bylo zachováno pravidlo, že žaloba o ochranu držby se připouští vůči všem třetím osobám, avšak některá práva přiznala tomu, kdo nabyt movitých věcí na tržišti nebo ve veřejné dražbě a podobným veřejným způsobem, nárok na náhradu částky, již za věc dal.

§ 21. Vlastnictví k movitým věcem.

Vlastnictví k věcem movitým bylo podobné povahy jako k věcem nemovitým. I věci movité byly původně v nedílném vlastnictví rodu a nedílné rodiny. K věcem movitým však se vyvíjí individuální vlastnictví daleko dříve a rychleji než k věcem nemovitým. Některé věci movité byly v denní potřebě jednotlivců a velmi brzy se poznalo, že mohou býti ve vlastnictví individuálním. Byl to oděv, zbraně, nářadí, šperky a p.

Tento rychlejší vývoj u movitostí z vlastnictví kolektivního ve vlastnictví individuální se jeví v různých oborech právních, zvláště v majetkovém právu rodinném a pak v právu dědickém. Movitými věcmi bylo možno volně disponovati dříve než věcmi nemovitými, aniž by byl o třeba souhlasu členů nedílné rodiny. Bylo možno je i odkazovati na případ smrti a nebylo třeba při tom zachovati těch formálností, jako při nemovitostech.

V novější době ovšem tyto rozdíly ve vlastnictví k věcem nemovitým a movitým zanikají.